

การศึกษากับคนพิการ

Education with disabilities person

จักรพันธ์ พรหมฉลุย^{*1}, นันทวัฒน์ ภัทรกรนนท์²

Jakkapan Promchaluy^{*1}, Nantawat Pattaragorranan²

^{*1}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{*1}Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

²Faculty of Education, Silpakorn University

e-mail: Jakkapan.p@dru.ac.th

Received: September, 9 2021

Revised: September, 20 2021

Accepted: September, 29 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับคนพิการในสังคมไทย ซึ่งศึกษาบริบทต่าง ๆ ของการศึกษาที่จัดเพื่อคนพิการ ดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของคนพิการ 2) ประเภทของคนพิการ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาให้กับคนพิการจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เพื่อวิเคราะห์ทิศทางในการพัฒนาจัดการศึกษาเกี่ยวกับคนพิการ นำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะให้กับสังคมไทยในการจัดรูปแบบการศึกษาให้กับคนพิการเพื่อให้ระบบการศึกษาของคนพิการในสังคมไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะที่มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาสำหรับคนพิการยังขาดความครอบคลุมในทุกพื้นที่ ซึ่งทำให้เห็นว่าประเทศไทยยังขาดการให้ความสำคัญด้านการศึกษาของคนพิการ 2) ควรมีการเพิ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้การศึกษแก่คนพิการ โดยควรมีการเพิ่มกฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพครูโดยเฉพาะ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนมีความประสงค์ในการประกอบวิชาชีพครูสำหรับคนพิการเพิ่มขึ้น 3) ควรมีการสนับสนุนการศึกษาในวิชาชีพเฉพาะด้านของคนพิการ เช่น ครู ช่าง หัตถกรรม ประติมากรรม 4) ควรมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ถูกต้อง แม่นยำและได้มาตรฐาน

คำสำคัญ: การศึกษา, คนพิการ, กฎหมาย

ABSTRACT

Academic articles, which is studying and analyzing the issue of education to disabled person in society. Studied the context of the study, the Foundation for disabled

person. As follows: 1) the meaning of the disabled. 2) Type of disabled person. 3) The organization of education for disabled person from the past to present. 4) The related laws with disabled person. To analyze the direction of develop education with a disabled person leading to the suggestion that Thai society in the form of education for disabled person in Thai society to be more effective there are many suggestions from the analysis and synthesis knowledge. As follows: (1) Education for people with disabilities still not thoroughness in all areas. This indicates that Thailand lacks the importance of education for the disabled. (2) Government should add personnel with the expertise to provide education to people with disabilities. The law should add the teaching profession. To create incentives for people who wishing to practice the teaching profession for people with disabilities increases. (3) Government should support education in the field of professional people such as teachers, technicians, and craft sculpture. (4) Access to quality education should be accessible, accurate and standard.

Keywords: Education, Disability, Law

บทนำ

ความพิการอาจเป็นหนึ่งในประเด็นทางสังคมที่ปรากฏชัด แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ได้รับความใส่ใจเพียงพอ อีกทั้งนิยามคำว่า “ความพิการ” ยังมีความเข้าใจต่างกันด้วย อาทิ สหรัฐอเมริกาเรียก คนพิการว่า “Handicap” หมายถึง ผู้ที่ต้องการแถมต่อจากผู้อื่น สหราชอาณาจักร กลับเรียกว่า “Disable” หมายถึง ผู้ไร้ความสามารถในการดำเนินชีวิต ทศนคติที่แตกต่างกันนี้ล้วนมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ที่คนพิการจะได้รับจากบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ทัศนคติและมายาคติที่เกี่ยวกับความพิการอาจเกิดจากการละเลยความจริงที่ว่า ไม่แน่ว่าสักวันหนึ่งเราเองก็อาจจะต้องเป็นหนึ่งในผู้ที่ต้องรับผลของความพิการด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะมาจากความเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุก็ตาม คนพิการในปัจจุบันจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้มีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด ความพิการส่งผลกระทบต่อทั้งด้านจิตใจและการดำรงชีวิตอีกด้วย หากความพิการเกิดกับผู้อยู่ในวัยเรียนจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางทักษะและสติปัญญา และการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าถึงการศึกษา สำหรับพวกเขาก็เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการประกอบอาชีพของคนพิการในสังคมไทยเป็นอย่างมาก (ภัทรกิติ โกมลกิติ, 2550)

คนพิการจำเป็นต้องได้รับสิทธิด้านต่าง ๆ เฉกเช่นเดียวกับคนทั่วไปในสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสิทธิคนพิการได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นรัฐธรรมนูญครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิคนพิการเพิ่มมากขึ้น โดนประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่

1) **ด้านความคุ้มครอง** หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 4 กำหนดให้สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญเช่นกัน

2) **ด้านความเสมอภาค** หมวดที่ 3 มาตรา 27 ภาครัฐจะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สุขภาพ สถานะส่วนบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้

3) **ด้านสิทธิในการรับบริการสาธารณสุข** หมวด 3 มาตรา 7 กำหนดให้บุคคลผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลมีสิทธิได้รับการปกป้องและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเช่นกัน หมวดที่ 5 มาตรา 55 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งต้องพัฒนาการบริการอย่างมีคุณภาพและยกระดับให้มีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ

4) **ด้านการศึกษา** หมวดที่ 5 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้คนพิการในสังคมไทยยังได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิจากกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ อีกหลายฉบับที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 (พริดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ, 2556) สิทธิประโยชน์สำคัญและถือเป็นสิทธิที่คนพิการพึงได้รับตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้แก่ (1) สวัสดิการเบี่ยงความพิการ (2) สิทธิในการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ (3) การช่วยเหลือทางกฎหมาย (4) การจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ (5) การจัดบริการล่ามภาษามือไทย (6) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ (7) การสนับสนุนผู้ช่วยคนพิการ (8) สิทธิการลดหย่อนค่าโดยสารขนส่งสาธารณะ (9) สิทธิการลดหย่อนภาษี (10) สิทธิในการจ้างงาน (11) สิทธิด้านอาชีพ (12) สิทธิด้านการศึกษา และ (13) สิทธิด้านการแพทย์ โดยการขอใช้สิทธิต่าง ๆ คนพิการจะต้องได้รับการจดทะเบียนคนพิการหรือมีบัตรประจำตัวคนพิการก่อน ซึ่งมีความจำเป็นยิ่งในเรื่องของการเข้าถึงสามารถได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงได้รับการสนับสนุนของรัฐ

ดังนั้น การจดทะเบียนคนพิการหรือการมีบัตรประจำตัวคนพิการถือเป็นโอกาสขั้นแรกที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ โอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม รวมถึงการพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพตามความสามารถและความเหมาะสมของความพิการ แต่ปัจจุบันคนพิการที่จด

ทะเบียนคนพิการและคนพิการที่ยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการยังขาดความรู้ ความเข้าใจรวมถึงข้อมูลจึงส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการอย่างไม่ทั่วถึง เนื่องจากคนพิการไม่ทราบว่าสิทธิของตนเองที่พึงได้รับมีอะไรบ้าง รวมไปถึงกระบวนการและขั้นตอนของการใช้ สิทธิหรือสิทธิบางอย่างก็อยู่ภายใต้การวินิจฉัยของหน่วยงานที่ให้บริการ จากสภาพการณ์ของคนพิการดังกล่าว เห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการให้ความสำคัญกับคนพิการเรื่องความเท่าเทียมตาม กฎหมายการได้รับการคุ้มครองความเสมอภาค โดยเฉพาะเรื่องการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สวัสดิการมากขึ้น

การจัดการศึกษา

การศึกษาในบริบทของสังคมไทย มีการวางรากฐานและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเรื่อยมาตั้งแต่ในสมัยก่อนกรุงสุโขทัย ซึ่งการศึกษาของไทยแต่เดิมนั้นเป็นหลักสูตรเพื่อการดำรงชีวิตตามบริบทของตนหรือการศึกษาเพื่อชีวิตและหลักสูตรสอนให้คนเป็นคนดีมีคุณธรรมตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา จนถึงปัจจุบันที่เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนในระบบ นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวกับการศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดการศึกษานอกระบบด้วย ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อการแข่งขันและมุ่งเน้นเรื่องความเป็นเลิศมากกว่าสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดีเหมือนกับที่ผ่านมา การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทยมีขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2464 โดยรัฐบาลได้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่าแก่ประชาชนเป็นเวลา 12 ปี ส่วนการศึกษาภาคบังคับกำหนดไว้ 9 ปี (ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น) และกำหนดเป้าหมายการศึกษาของไทยโดยเน้นที่การให้คนไทยทั่วไปต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีความสุขและสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งด้านความคิด ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาและทางการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น โดยมีหลักการสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและบ่อยครั้งเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยครั้งล่าสุดที่มีการเปลี่ยนแปลงคือการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นและมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 (ฉบับปรับปรุง 2551) และได้ใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้การบริหารการศึกษาของไทยได้เปลี่ยนโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งใหญ่จากกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ เป็นเขตพื้นที่การศึกษา มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีหน่วยงานที่สำคัญ อาทิ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตัวย่อคือ “สมศ.” และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ตัวย่อคือ “สทศ.” ซึ่งทั้งสองหน่วยงานนับว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบ

ความบกพร่อง การสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่มีความต้องการพิเศษเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งบริการและความช่วยเหลืออื่นใดที่จำเป็นในด้านการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน ทุกระบบและทุกระดับการศึกษา

ผู้ที่มีความต้องการพิเศษสามารถพบสภาวะที่การพัฒนาของสมองหยุดชะงักหรือพัฒนาไม่สมบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ มีความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในช่วงระยะวัยพัฒนาการทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ทักษะในด้านการรู้คิด (Cognitive) ภาษา (Language) การเคลื่อนไหว (Motor) และความสามารถทางสังคม (Social Abilities) ซึ่งทักษะทั้งหมดเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนต่อระดับเขาว์ปัญญา (การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย, 2560)

Dettmer, Dyck & Thurston (1996), Deiner (2010), Lewis & Doorlag (1995) การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษยึด “ความเสมอภาค” และ “การจัดการให้เป็นปกติ” เป็นหลักการที่มุ่งเน้นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในหลายประเทศได้ริเริ่ม พัฒนาปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล เพื่อเปิดโอกาสและส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาและบริการสนับสนุนต่าง ๆ รวมถึงกำหนดระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม โดยมีจุดประสงค์เพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษทุกประเภท ให้จัดการศึกษาที่มีรูปแบบและระบบการจัดการที่หลากหลายและครอบคลุมทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยได้นำหลักการดังกล่าวข้างต้นมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในบริบทของการเรียนร่วม เช่น เบญจา ชลธารันนท์ (2546) ได้นำเสนอองค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการศึกษาโดยนำหลักการ (Least Restrictive Environment : LRE) และ (Universal Design : UD) มาใช้กับบริบทของประเทศไทย โดยใช้ชื่อว่า “โครงสร้างซีท” (SEAT framework) มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1) นักเรียน (Student)

1.1 นักเรียนที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษ ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม รวมถึงการช่วยเหลือตนเอง

1.2 นักเรียนทั่วไป ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน ทักษะคิดและการยอมรับเพื่อนที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษ

2) สภาพแวดล้อม (Environment)

2.1 ทางกายภาพ หมายถึง สถานศึกษาต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน รวมถึงอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้อง หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับเมื่อมีนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษเข้าสู่ระบบการศึกษา

3) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) หมายถึง กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน ในสถานศึกษาที่มีส่วนให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ประกอบด้วย

3.1 การรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษเข้าเรียน

3.2 การบริหารจัดการหลักสูตร

3.3 การจัดตารางเรียน

3.4 การประสานความร่วมมือ

3.5 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.6 การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

3.7 กระบวนการตรวจสอบและประเมินผลทางการศึกษา

3.8 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาและชุมชน

3.9 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน

3.10 การประกันคุณภาพ

3.11 การนิเทศ ติดตาม ประเมินและปรับปรุงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนและพัฒนา นักเรียนมีความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษ

4) เครื่องมือ (Tools) หมายถึง นโยบาย วัสดุทัศน ทัศนกิจ งบประมาณ ระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ ตำรา ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมถึงครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือพิการ สิ่งนำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือพิการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบของโครงสร้างชี้ท ทุกองค์ประกอบล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือพิการ นักเรียนทั่วไปและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถานศึกษาอาจนำโครงสร้างชี้ทมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ อาทิ การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ การเรียนร่วมหรือแบบเรียนรวม ซึ่งครูที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาพิเศษต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาเกี่ยวกับคนพิการ

เมื่อกล่าวถึงคนพิการ มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้ บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่ง ด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคนพิการ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 คือ บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ ด้านหนึ่ง ด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้คำจำกัดความ ของคนพิการไว้ว่า หมายถึง เสียอวัยวะไปจากสภาพเดิม เช่น ตาพิการ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) เพราะฉะนั้น ในความหมายดังกล่าว คนพิการ จึงหมายถึง บุคคลที่สูญเสียอวัยวะไปจากสภาพที่ปกติ

จากความหมายที่กล่าวถึงมาข้างต้น จะสรุปได้ว่าคนพิการ คือ บุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์แบบคนไม่พิการโดยทั่วไปในด้านใดด้านหนึ่ง หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย จากการผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ มีอุปสรรคในการช่วยเหลือตนเอง กล่าวคือการใช้ชีวิต ไม่สามารถใช้ชีวิตได้แบบคนไม่พิการโดยทั่วไป เช่น การศึกษา การทำงาน การใช้บริการสาธารณะ เป็นต้น

การจำแนกความพิการตามประเภทของคนพิการ ของประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 ในข้อ 2 ประเภทของคนพิการ ออกเป็น 9 ประเภท ดังต่อไปนี้ (1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น (2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ (5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา (7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ (8) บุคคลออทิสติก และ (9) บุคคลพิการซ้อน

การจัดการศึกษาให้กับคนพิการ

การจัดการการศึกษาให้กับคนพิการจะต้องมีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากคนพิการเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการที่แตกต่างกันตามสภาพความบกพร่องของร่างกาย จึงทำให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้ตรงกับ

ความต้องการของคนเหล่านี้ เป็นการบูรณาการระหว่างการเรียน ทักษะชีวิต อาชีพ การฝึกปฏิบัติ การกีฬาและนันทนาการ โดยยึดแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังนี้

1. เด็กพิการทุกคนสามารถที่จะเรียน หรือฝึกฝนตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
2. สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ
3. ความต้องการของแต่ละบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป
4. ส่งเสริมให้คนพิการให้ได้รับการฝึกฝนตามความสามารถของตนเอง รวมทั้งมีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานของตน
5. การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการจะต้องเหมาะสมกับความสามารถ และความพิการของแต่ละบุคคล
6. การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการจะต้องมีทั้งด้านการศึกษา นันทนาการ อาชีพ การส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกับตนเอง การยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย นั้นมีหลายรูปแบบ ประกอบด้วย

1. การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาให้คนพิการเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กทั่วไปโดยมีครูชั้นเรียนปกติ และครูการศึกษาพิเศษร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ คือ ชั้นเรียนปกติเต็มวัน ชั้นเรียนปกติเต็มวันและปรึกษาหารือ ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ และชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ
2. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนรวมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาและจัดให้มีการบริการตามความต้องการ
3. โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทให้ตรงกับความต้องการของผู้พิการบุคคลนั้น โดยจัดในทุกระดับตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนจนถึงมัธยมศึกษา มีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีการปรับหลักสูตรเฉพาะแต่ละประเภทให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการแต่ละกลุ่ม
4. การจัดโดยครอบครัว สิทธิแก่บุคคลและครอบครัวที่มีคนพิการในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษา
5. การจัดในสถานพยาบาล เป็นการจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพและเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งต้องได้รับการดูแลรักษาพยาบาล อาจจะได้รับการศึกษาในสถานพยาบาลไปพร้อม ๆ กับการฟื้นฟู
6. การจัดโดยชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรเอกชนหรือสถาบันทางสังคมมีสิทธิในการศึกษา
7. การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาในระยะแรกเริ่มแก่คนพิการและครอบครัว
8. การจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย การจัดการศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการ ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล

กฎหมายกับการศึกษาของคนพิการ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2556 (แก้ไขปรับปรุงฉบับ 2551)

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาของคนพิการ พ.ศ. 2551 หมวด 1 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น อีกทั้งได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล หมวด 1 มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ หมวด 1 มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ มีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง จัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพหรือการบริการอื่น สถานศึกษาห้ามปฏิเสธรับคนพิการเข้าศึกษา และให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ หมวด 1 มาตรา 9 รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นที่เป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

นอกจากนี้สิทธิในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับคนพิการ ยังปรากฏในพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2556 (แก้ไขปรับปรุงฉบับ 2551) หมวด 3 กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ มาตรา 21 กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้น เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ” ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ซึ่งประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากเงินกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2546 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงินรายได้ที่ได้จากการออกสลากหรือการจัดกิจกรรม ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้รายได้บางส่วนจากภาษีของสินค้าและบริการที่เป็นสาเหตุแห่งความพิการตามที่กฎหมายกำหนด

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ พ.ศ. 2551

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ข้อ 24 กำหนดไว้ว่าคนพิการจะไม่ถูกกีดกันออกจากระบบการศึกษาทั่วไปเพราะเหตุแห่งความพิการและเด็กพิการจะไม่ถูกกีดกันจากการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาและโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพราะเหตุแห่งความพิการ คนพิการสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ คนพิการได้รับการสนับสนุนตามที่ต้องการในระบบการศึกษาทั่วไปเพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดมาตรการสนับสนุนเฉพาะบุคคลที่มีประสิทธิภาพแก่คนพิการในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาการและพัฒนาทางสังคมอย่างสูงสุดและสอดคล้องกับเป้าหมายการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ดี

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

"การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ" หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพเพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 14 กล่าวว่าคนพิการซึ่งประสงค์จะได้รับสิทธิในการสงเคราะห์การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามพระราชบัญญัตินี้ สามารถยื่นขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในกรณีที่คนพิการเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ หรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการถึงขั้นไม่สามารถไปจดทะเบียนด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือบุคคลที่ดูแลสามารถยื่นขอจดทะเบียนแทนได้ แต่ต้องยื่นหลักฐานว่าเป็นคนพิการต่อนายทะเบียนหรือนายทะเบียนจังหวัดแล้วแต่กรณีและเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 15 คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางจิตใจหรือการเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น การได้รับการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาสายอาชีพหรืออุดมศึกษาตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ ตามความเหมาะสมการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการรวมถึงบริการจากรัฐในการเป็นคดีความและการติดต่อกับทางราชการ

คนพิการกับความจริงด้านศึกษาในปัจจุบันคนพิการจะได้รับสวัสดิการหรือการจัดการเรียนตามที่มีระบุในข้อกฎหมาย คนพิการจะได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกับคนไม่พิการ ซึ่งการศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่รัฐต้องจัดให้กับประชาชนพลเมือง อย่างไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือไม่พิการ แต่การศึกษาในโรงเรียนที่จัดให้คนไม่พิการเรียนจะไม่สามารถรองรับคนพิการทุกประเภทให้เข้าศึกษาได้ และโรงเรียนที่จัด

การศึกษาเฉพาะคนพิการที่มีเพียง 48 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนคนพิการในประเทศไทย คนพิการกับความจริงด้านการศึกษาในปัจจุบันคนพิการมีสิทธิและสวัสดิการในด้านการศึกษาตามที่มีระบุในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 คนพิการจะได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด พร้อมทั้งได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี บริการและการช่วยเหลืออื่นๆทางการศึกษา คนพิการสามารถเลือกที่จะศึกษาได้ตามความต้องการ ความถนัดของตนเอง โดยจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ มีศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ ที่ได้รับรองมาตรฐาน จัดโดยภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกัน มีการจัดการศึกษาให้คนพิการทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างหลากหลาย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการจัดตั้งกองทุนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ” ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการในเรื่องของค่าใช้จ่าย

คนพิการกับความจริงด้านการศึกษาในปัจจุบันคนพิการมีสิทธิและสวัสดิการในด้านการศึกษาตามที่มีระบุในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ พ.ศ. 2551 กล่าวคือ คนพิการมีสิทธิเข้าถึงการศึกษาเทียบเท่ากับคนไม่พิการ โดยไม่ถูกกีดกันออกนอกระบบการศึกษาเพราะเหตุแห่งความพิการ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาภาคบังคับประถมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายรวมถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อีกทั้งคนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนตามที่ต้องการในระบบการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่คนพิการ ทั้งทางด้านวิชาการและพัฒนาทางสังคมอย่างสูงสุด แต่อย่างไรก็ตามจากอนุสัญญาข้างต้นถึงแม้ว่าจะมีความเป็นธรรมในการให้คนพิการสามารถได้รับสิทธิและได้รับสิทธิดังกล่าว แต่ในระบบการศึกษานั้นยังขาดเสถียรภาพหลายประการในระบบการศึกษา ซึ่งต้องมีการปรับเพื่อให้เกิดเสถียรภาพที่ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ คนพิการกับความจริงด้านการศึกษาในปัจจุบันคนพิการมีสิทธิและสวัสดิการในด้านการศึกษาตามที่มีระบุในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กล่าวคือ ในปัจจุบันคนพิการได้รับการเสริมสร้างทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับคนไม่พิการ คนพิการได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การได้รับการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาสายอาชีพหรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและสมรรถนะภาพที่มีอยู่ แต่ยังมีบางส่วนที่ยังไม่ครอบคลุม เช่น ยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากเท่ากับคนไม่พิการ คนพิการศึกษาได้เฉพาะบางวิชาเท่านั้น รวมไปถึงการศึกษาด้านสายอาชีพที่ยังไม่ครอบคลุม คนพิการยังไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพได้มากเท่ากับคนไม่พิการ เนื่องจากสภาพทางร่างกายของคนพิการ รวมไปถึงหลักสูตรการศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

บทสรุปส่งท้าย

จากบทสรุปที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนถึงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน ที่ต้องเน้นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วม รวมถึงพลังระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระบบ และครบวงจร จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาระบบการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการศึกษาของสังคมไทยให้กับคนพิการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับหนึ่ง และมีรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่ชัดเจน แต่ยังคงขาดการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ โดยยังขาดการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ควรมีการเพิ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้การศึกษแก่คนพิการโดยมีการเพิ่มกฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพครูโดยเฉพาะ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนมีความประสงค์ในการประกอบวิชาชีพครู สำหรับคนพิการเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจในศาสตร์สาขาและวิชาชีพ โดยการกำหนดสวัสดิการ อัตราค่าจ้างที่มีความเหมาะสม ซึ่งจะแก้ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ อีกทั้งควรมีการสนับสนุนการศึกษาในวิชาชีพเฉพาะด้านของคนพิการ เช่น ครู ช่าง ทัศนกรรม ประติมากรรม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่หลากหลาย สามารถให้คนพิการมีสิทธิในการเลือกเพื่อการพัฒนาศักยภาพตนเองสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สุดท้ายนี้ปลายทางของโอกาส รวมถึงการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของคนพิการ คือการที่คนในสังคม ทุกหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้ความสำคัญและตระหนักถึงคนพิการมากยิ่งขึ้น ปรับเปลี่ยนมุมมอง และมีทัศนคติที่เชิงบวกต่อคนพิการในสังคม เนื่องจากคนพิการในปัจจุบันสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนไม่พิการในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และเมื่อใดที่สังคมเปิดใจยอมรับและเข้าใจคนพิการ เมื่อนั้นความเสมอภาคของการอยู่ร่วมในสังคมจะเกิดขึ้น แม้แต่การบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการเพื่อให้ได้รับสวัสดิการและสิทธิก็จะเกิดขึ้นอย่างจริงจัง นั่นหมายความว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในสังคมไทย กำลังพัฒนาตามกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนพิการในสังคมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ “คนพิการ เข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน”

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ขั้นพื้นฐานสำหรับ 4 ประเภทความพิการ เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.**

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2561). สิทธิประโยชน์ของคนพิการ. เข้าถึงข้อมูลจาก

https://med.mahidol.ac.th/health_service/th/km/15feb 2018-1335

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาชีวิตคุณภาพคน**

พิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5. เข้าถึงข้อมูลจาก <https://bit.ly/2K7YjwW>

- จักรพันธ์ พรหมฉลวย. (2561). **การจัดการสิทธิและสวัสดิการคนพิการตามกฎหมาย ของเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี**. 1(1): 69-83.
- เบญจา ชลธารันนท์. (2546). **คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- ธนาชัย สุทรอนันตชัย. (2553). **สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการในระดับอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. (2556). **การติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ**. รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กระทรวงศึกษาธิการ. เข้าถึงข้อมูลจาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560**. เข้าถึงข้อมูลจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2555). **รายงานการวิจัยเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ: บริษัท โบนัส พรีเมียร์ จำกัด.
- Dettmer, P.A., Dyck, N.T., & Thurston, L.P. (1996). **Consultation, Collaboration, and Teamwork for Students with Special Needs**. Newton, MA: Allyn and Bacon.
- Lewis, R.B., & Doorlag, D.H. (1995). **Teaching special students in the mainstream**. Merrill: New York.